

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

DERSLER CEPTE

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 11

ÜNİTE

HİKÂYE
ŞİİR

KONU

- Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hikâye (1940-1960)
- Tanzimat Dönemi Şiiri
- Cümlelerin Öğeleri
- Yazım Kuralları
- Noktalama İşaretleri

DERSLER CEPTE 2. SAYI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 11. SINIF

ISBN 978-975-11-6636-4

Genel Yayın Yönetmeni

Halil İbrahim TOPÇU

Yayın Koordinatörü

Dr. Yasin ELÇİ

Yazar Ekibi

Gül GÜNDOĞDU, Öğretmen
Ayşen ÖZTAŞ ÇELİK, Öğretmen
Banu İLHAN, Öğretmen
Beste ERDEMOĞLU, Öğretmen
Fadime AYDINTÜRK, Öğretmen
Mustafa ÖZDAMAR, Öğretmen
Nedret YILDIZHAN, Öğretmen
Orhan GÖZÜBÜYÜK, Öğretmen
Safiye YILMAZ, Öğretmen
Sündüs ÇANKAYA, Öğretmen

Dizgi - Tasarım Ekibi

Çağlayan Volkan YILDIZ, Öğretmen
Beste ERDEMOĞLU, Öğretmen

Türkçe yayın hakları MEB, 2023

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalar sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

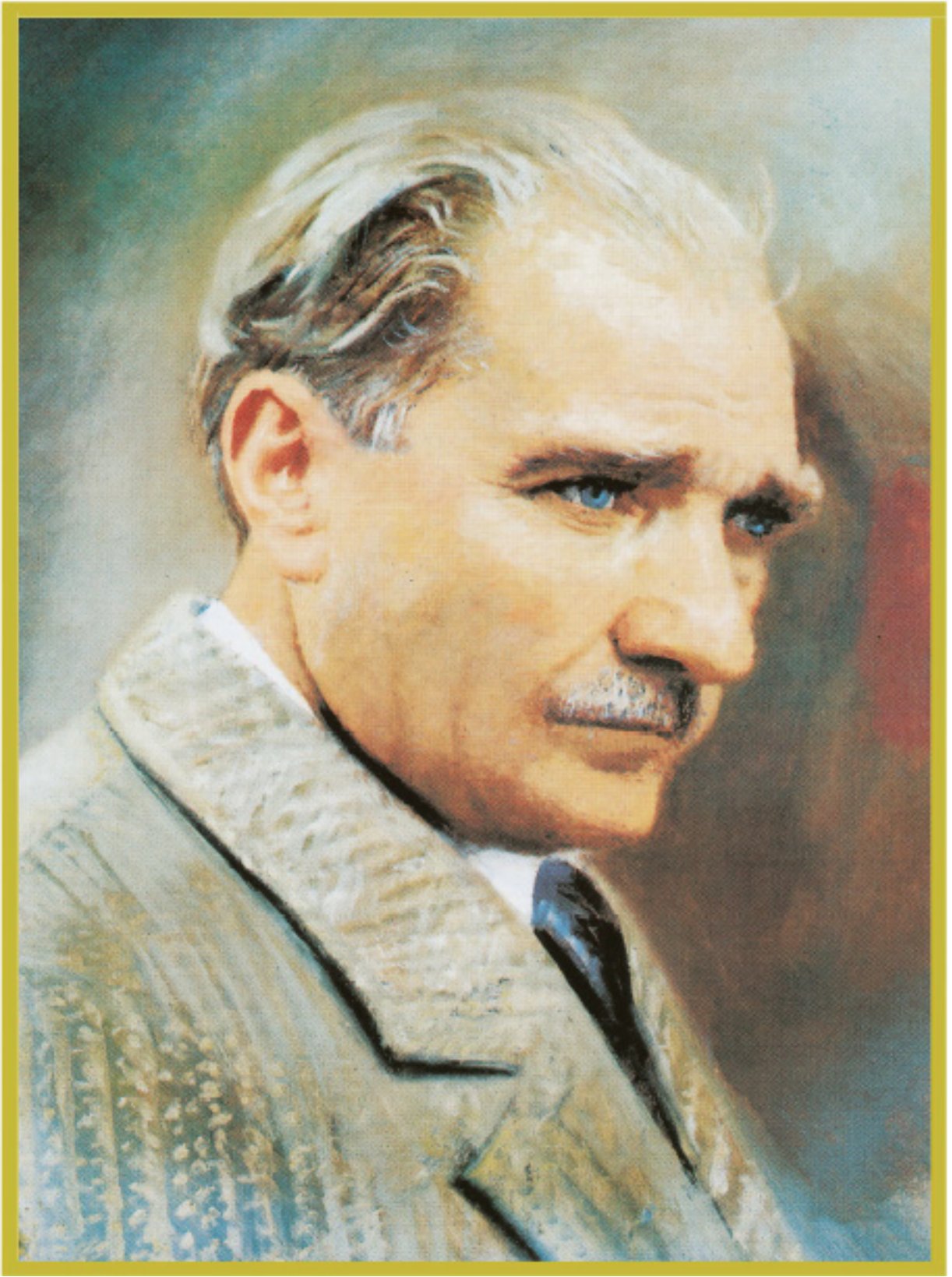
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	8
Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hikâye (1940-1960)	10
Açık Uçlu Sorular - Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hikâye (1940-1960)	12
Çoktan Seçmeli Sorular - Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatında Hikâye (1940-1960)	13
Tanzimat Dönemi Şiiri	14
Açık Uçlu Sorular - Tanzimat Dönemi Şiiri	15
Çoktan Seçmeli Sorular - Tanzimat Dönemi Şiiri	16
Cümlelerin Öğeleri	17
Açık Uçlu Sorular - Cümlelerin Öğeleri	18
Çoktan Seçmeli Sorular - Cümlelerin Öğeleri	19
Cevap Anahtarı	20

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Sizler için hazırlanan Dersler Cepte fasiküllerinde tüm derslerdeki aylık konu özetlerini bulacaksınız. Gerek yazılılara hazırlanırken gerek konu tekrarı yaparken Dersler Cepte fasikülündeki konu özetleri size yol gösterecektir. Konu özetlerinin maddeler hâlinde ve görsel ağırlıklı olması bilgilerinizin kalıcı olmasında kolaylık sağlayacaktır. Konu özetlerinin yanında “Hatırlayalım, Kritik Bilgi, Dikkat, Faydalı Linkler, Araştırma, Bir Örnek de Sen Ver, Biliyor Musunuz?, Filozof Der ki, Felsefe Sözlüğü, Haritada Bulalım” gibi bölümlerle konuların en önemli noktalarını ve ilgi çekici yanlarını görmüş olacaksınız. Böylece eğlenirken aynı zamanda da bilgilerinizi pekiştirme fırsatı bulacaksınız.

Açık uçlu ve çoktan seçmeli sorularla tekrar ettiğiniz bilgileri kullanabileceksiniz. Karekodlar aracılığıyla çoktan seçmeli soruların video çözümlerini izleyerek sorulara anında dönüt alabileceksiniz. Her konuyla ilgili çıkmış soruların yer alması da üniversiteye hazırlık yolculuğunda sizlere rehberlik edecek ve işlediğiniz konuların ne kadar önemli olduğuna dair fikir verecektir. Ayrıca OGM Materyal web sitesi, yardimci.kaynaklar.meb.gov.tr ve eba.gov.tr adresleri üzerinden fasiküllerimize kolay ulaşma imkânına sahip olacaksınız.

Millî Eğitim Bakanlığı olarak alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış ve denetimden geçmiş olan Dersler Cepte fasikülleriyle öğrenci ve öğretmenlere derslerin işlenişi ve tekrarı noktasında katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Halil İbrahim TOPÇU
Ortaöğretim Genel Müdürü

Neler Öğreneceğiz?

Dersler Çepte'nin "Konu Özeti" bölümünde 1940-1960 Cumhuriyet Dönemi Türk hikâyesinin ve Tanzimat Dönemi şiirinin özelliklerini öğreneceksiniz. "Hatırlayalım" bölümünde geçmişe dair bilgilerinizi anımsayacaksınız. "Kritik Bilgi" başlığında konu kapsamında özellikle dikkat etmeniz gereken bilgilere ulaşabilirsiniz. İlginç bilgiler ise sizleri "Biliyor musunuz?" başlığında karşılayacak. Derslerinizde kullanabileceğiniz internet sitelerine de "Faydalı Linkler" bölümünden ulaşabilirsiniz.

1940-1960 Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi

Tanzimat Dönemi Şiiri

Cümlelerin Öğeleri

Yazım ve Noktalama Kuralları

TYT TÜRKÇE ÇIKMIŞ SORULARININ KONULARA GÖRE DAĞILIMI								
ÜNİTE	KONU	2018 TYT	2019 TYT	2020 TYT	2021 TYT	2022 TYT	TOPLAM SORU SAYISI	
11. SINIF	HİKÂYE ŞİİR MAKALE SOHBET / FIKRA	1	1	1	-	1	4	
	ROMAN TİYATRO ELEŞTİRİ MÜLAKAT / RÖPORTAJ	-	-	-	-	-	-	
	GİRİŞ HİKÂYE ŞİİR MAKALE SOHBET / FIKRA	2	2	2	2	2	10	
	ROMAN TİYATRO ELEŞTİRİ MÜLAKAT / RÖPORTAJ	2	2	2	2	2	10	
							24	

AYT TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÇIKMIŞ SORULARININ KONULARA GÖRE DAĞILIMI								
ÜNİTE	KONU	2018 AYT	2019 AYT	2020 AYT	2021 AYT	2022 AYT	TOPLAM SORU SAYISI	
11. SINIF	GİRİŞ	-	-	-	-	-	-	
	EDEBİYAT-TOPLUM İLİŞKİSİ	1	1	1	1	1	5	
	EDEBİYATIN SANAT AKIMLARI İLE İLİŞKİSİ	-	-	-	-	-	-	
	HİKÂYE	1	1	-	-	-	2	
	CUMHURİYET DÖNEMİ HİKÂYESİ (1923-1940)	1	-	-	-	-	1	
	CUMHURİYET DÖNEMİ HİKÂYESİ (1940-1960)	-	-	-	-	-	-	
	ŞİİR	-	-	-	-	-	-	
	TANZİMAT DÖNEMİ ŞİİR	-	-	-	-	-	-	
	SERVETİFÜNUN DÖNEMİ ŞİİR	-	-	-	-	-	-	
	FECRİATİ DÖNEMİ ŞİİR	-	1	-	-	-	1	
	MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ ŞİİR	1	1	-	-	-	2	
	CUMHURİYET DÖNEMİ'NİN İLK YILLARINDA ŞİİR	1	-	-	-	1	2	
	TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ŞİİR	-	-	-	-	-	-	
	MAKALE	-	-	-	-	-	-	
	SOHBET	-	-	-	-	-	-	
	MAKALE	-	-	-	-	-	-	
	SOHBET	-	-	-	-	-	-	
	FIKRA	-	-	-	-	-	-	
	ROMAN	-	1	-	-	-	1	
	CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ROMAN (1923-1950)	1	-	-	-	2	3	
	CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ROMAN (1950-1980)	-	-	-	-	-	-	
	DÜNYA EDEBİYATINDA ROMAN	-	-	-	-	-	-	
	TİYATRO	-	-	-	1	1	2	
	CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO (1923-1950)	-	-	-	1	1	2	
	CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO (1950-1980)	-	-	-	-	-	-	
	DÜNYA EDEBİYATINDA TİYATRO	-	-	-	-	-	-	
	ELEŞTİRİ	-	-	-	-	-	-	
	CUMHURİYET DÖNEMİ ÖNCESİ ELEŞTİRİ	-	-	-	-	-	-	
	CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ELEŞTİRİ	-	-	-	-	-	-	
	MÜLAKAT	-	-	-	-	-	-	
	RÖPORTAJ	-	-	-	-	-	-	
							21	

Yukarıdaki tablo YKS sorularının son beş yıla göre dağılımını göstermektedir. ÖSYM, YKS sorularını bütün kazanımlara ve konulara yönelik belirleyebilir.

1940-1960 CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK HİKÂYESİ

1940-1960 yılları arasında dört farklı hikâye anlayışı vardır:

1940-1960 CUMHURİYET
DÖNEMİ TÜRK HİKÂYESİ

TOPLUMCU GERÇEKÇİ
HİKÂYE

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS
ALAN HİKÂYE

MİLLÎ VE DİNİ
DUYARLILIKLARI YANSITAN
HİKÂYE

MODERNİST HİKÂYE

Toplumcu Gerçekçi Hikâye

- Toplum için sanat anlayışıyla şekillenmiştir.
- Yazarlar eserlerinde toplumun sorunlarını yansıtırken aynı zamanda onlara çözüm yolu da gösterirler.
- Köy yaşantısı, köy insanının sorunları, köyden kente göç ve göçün doğurduğu sorunlar, köylü-ağa ilişkileri, işçi-işveren ilişkileri eserlerde işlenen başlıca konulardır.
- Sanatçılar yaşantılarını ve gözlemlerini eserlerine yansıtmışlardır.
- Eserlerde realizmin etkisi görülür.

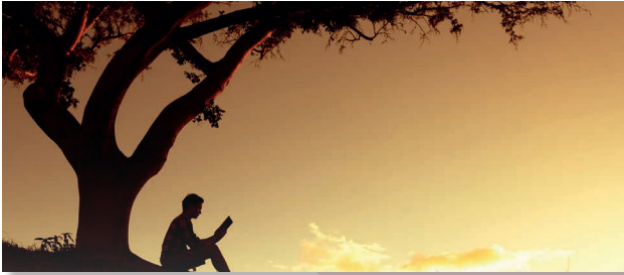
Başlıca Temsilcileri:

Kritik Bilgi

1923-1940 yılları Cumhuriyet Dönemi hikâyecilerinden olan **Sabahattin Ali** de toplumcu gerçekçi yazarlardan kabul edilir.

Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Hikâye

Başlıca Temsilcileri:

Ahmet Hamdi Tanpınar

Tarık Buğra

- Toplumsal olayların bireyin iç dünyasındaki yansımaları işlenir.
- Yazarlar eserlerinde psikoloji ve psikiyatri bilimlerinden yararlanırlar.
- Eserlerde ruhsal bunalım, yabancılaşma, yalnızlık, toplumla hesaplaşma, kendini sorgulama, bilinçaltı, iç sıkıntısı gibi konular işlenir.
- Eserlerde merak unsuru ön planda değildir. Daha çok insanın iç dünyası ve iç çatışmaları gerçekçi tasvirlerle ortaya konmaya çalışılmıştır.
- Anlatımda özellikle iç konuşma ve bilinç akışı teknikleri kullanılmıştır.

Dersi İzleyelim

Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 1

Dersi İzleyelim

Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 2

Millî ve Dini Duyarlılıkları Yansıtan Hikâye

- Özellikle 1960 sonrasında etkili olmuş bir anlayıştır.
- Önce şiirde sonra hikâye ve romanda etkili olmuştur.
- Geçmişe özlem, ulusal ve dinî unsurlar; hikâyelerin konusunu oluşturur.
- Eserlerde toplumsal olaylarla bireyin iç dünyası işlenir.
- Eserlerin amacı bireye kültürel yozlaşmayla ilgili farkındalık kazandırmaktır.

Başlıca Temsilcileri:

Millî ve Dinî Duyarlılıkları Yansıtanlar

Sevinç Çokum

Mustafa Necati Sepetçioğlu

Hüseyin Nihal Atsız

Dersi İzleyelim

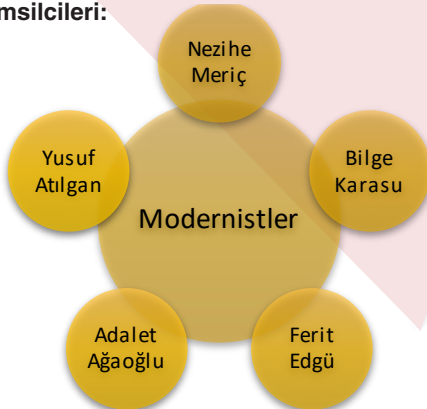
Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 3

Modernist Hikâye

- Kurgulanışı klasik hikâyeden farklıdır.
- Olaylar değil kişiler ön plandadır. Eserlerde işlenen olayın bireyde uyandırdığı çağrışım, bireyin olayla ilgili izlenimleri önemlidir.
- Eserlerin başlıca temaları “yalnızlık” ve “bunalım”dır.
- Hikâye kahramanlarının en belirgin özellikleri “karamsar”, “umutsuz” ve “yalnız” olmalarıdır.
- Eserlerdeki anlatım dış gerçeklik ve mantıkla ilişkilendirilemez.
- Anlatımda şiirsel ve sembolik ifadeler yer verilir.
- Eserlerde geriye dönüş, bilinç akışı, iç konuşma gibi anlatım teknikleri kullanılır.

Başlıca Temsilcileri:

Dersi İzleyelim

Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 4

1. 1940-1960 yılları arasında hikâye anlayışlarının çok çeşitli olmasının sebepleri neler olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Bireyin iç dünyasını ele alan hikâyelerle modernist hikâyelerde bilinç akışı ve iç konuşma tekniklerinin diğer hikâye anlayışlarına göre daha çok kullanılmasının sebebi ne olabilir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Aşağıda noktalı virgülün kullanımıyla ilgili kurallar verilmiştir. Kurallara uygun örnek cümleler yazınız.

- Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur.
- Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
- İkinden fazla eş değer ögeleri arasında virgül bulunan cümlelerde öznedenden sonra noktalı virgül konabilir.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Aşağıda verilen dizelerdeki yazım yanlışlarını bularak doğrusunu yazınız.

Sende başını alıp gitme ne olur
Ne olur tut ellerimi
Hayat da hiç bir şeyim
Az olmadı senin kadar

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Faydalı Linkler

TDK - Noktalama İşaretleri

Hatırlayalım

Bağlaç olan “de” ayrı yazılır. Hâl eki olan “-de” kelimeye bitişik yazılır ve “-da, -te, -ta” şeklinde eklendiği kelimeye ses uyumu gösterir.

1. “Bacanak” adlı hikâyesinde bir toplum sorununu, miras karşısında köylünün davranışlarındaki temel motifi vererek anlatır. İddiasız, davasız, eski geleneklerin oluşturduğu anonim ruhu işlemeye ve değerlendirmeye çalışır. İlk kitabında “Havuçlu Pilav Meselesi”, “Buhran” ve “Ömer” hikâyeleri, yeni evlilerin aralarındaki anlaşmazlıkları gözlemci gerçekçilere has bir hava içinde verir. Bu eserler, onun bir hikâyeci olarak yolunu aradığını, önüne açılan anlatım tekniklerinin hepsinde başarılı olabileceğini gösteren denemelerdir. Hikâyeleri “Oğlumuz, Yarın Diye Bir Şey Yoktur, İki Uyku Arasında” adlı eserlerde toplamıştır.

Bu parçada tanıtılan hikâye yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarık Buğra
B) Oktay Akbal
C) Haldun Taner
D) Samet Ağaoğlu
E) Aziz Nesin

2. Aşağıdakilerin hangisinde yapıt, birlikte verildiği yazara ait değildir?

- A) *Eski Resimler* - Nahit Sırrı Örik
B) *Merhaba Akdeniz* - Halikarnas Balıkcısı
C) *Cevizli Bahçe* - Kemal Bilbaşar
D) *Ekmek Kavgası* - Kemal Tahir
E) *Sarı Sıcak* - Yaşar Kemal

TYT 2021

3. Aşağıdaki cümlelerde yer alan birleşik sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) Gezdiğimiz yerlerdeki nesnelerin üzerine, onların hakettiği heyecanı duymamızı sağlayacak sorular ilüştürülmüştü.
B) Bütün bu güzellikler, onları göreceğim için kendimi ayrıcalıklı addetmeme rağmen bende kayıtsızlık uyandırıyor.
C) Nehri ve vadiyi seyreden iki kişi o anda yalnızca doğayla değil, birbirleriyle kurdukları dostluğu da dönüştürmekteydi.
D) Bize hükmeden mutluluk arayışı ise bu arayışın dinamiklerini açığa çıkaran etkinliklerden biri seyahatlerimizdir.
E) Merak bazen uzun mesafeleri birleştiren küçük halkaların oluşturduğu, insanı cezbeden bir zincir gibidir.

TYT 2021

4. Dünya'nın merkezine ulaşmak için binlerce kilometre içeri doğru yol almak gerekir. Merkeze doğru ilerlerken sıcaklık dayanamayacağımız kadar, yaklaşık altı bin derece, yükselir. Bu sebeple Dünya'nın merkezine gidip, orada araştırmalar yapıp dönmemiz kesinlikle mümkün değildir. Hatta bir makine, bir robot göndermemiz bile imkânsızdır. Çünkü göndereceğimiz robot basınç sebebiyle parçalanır, sıcaklıktan dolayı yanar.

Bu parçada virgölün aşağıdaki işlevlerinden hangisinin kullanımı yoktur?

- A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime gruplarının arasında konur.
B) Cümle içindeki ara sözleri ayırmak için ara sözlerin başına ve sonuna konur.
C) Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
D) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
E) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

TYT 2021

5. Tramvay, Galata Köprüsü üzerinden tarihî yarımada geçerek I

Sultanahmet'e vardığında sırasıyla iki farklı şehrin çehresine şahit olan yolcu, burada bir müddet beklemek zorunda kalacak. Roma hipodromu olan At Meydanı çevresindeki yapıların ışıltısı

II

III

karşısında büyülenecek; üç devrin mabedi bin beş yüz yıllık Ayasofya Camisi, etrafı süsleyen Alman çeşmesi gibi

IV

V

anıtlar geçidinin ortasında başı dönecektir.

Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2021

6. (I) Halil İnalçık'ı diğer tarihçilerden ayıran önemli hususlardan biri, araştırmalarında tarih dışındaki beşerî bilimlerden de yararlanmasıydı. (II) Edebiyat, hukuk, sosyoloji, sosyal antropoloji, iktisat, İslamiyet ve siyaset bilimi; onun araştırmalarında ki temel alanlardandı. (III) İnalçık, hukuk ve sosyolojiyle çok genç yaşlarda tanıştı. (IV) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi bünyesinde yapılan sınavı kazanarak bu kurumun öğrencisi oldu. (V) Daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne de kayıt yaptırarak eğitim hayatı yoğun bir tempoda devam etti.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Tanzimat Dönemi Şiiri

Hatırlayalım

Türk Edebiyatı dönemlerini hatırlayalım:

İslamiyet Öncesinde
Gelişen Türk Edebiyatı

Sözlü Edebiyat
Dönemi

Yazılı Edebiyat Dönemi

İslamiyet Etkisinde
Gelişen Türk Edebiyatı

Divan Edebiyatı

Halk Edebiyatı

Batı Etkisinde Gelişen
Türk Edebiyatı

Tanzimat Dönemi

Servetifünun Dönemi

Fecriatı Dönemi

Millî Edebiyat Dönemi

Cumhuriyet Dönemi

Hatırlayalım

Tanzimat Dönemi; Osmanlı Devleti'nde pek çok yeniliğin yaşandığı, "Batılılaşma"nın pek çok alanda kendini hissettirdiği bir dönemdir. Yaşanan yenilikler edebiyatta da kendini göstermiş; Batı'dan çeviriler yapılmış, yeni edebî tür ve teknikler edebiyatımıza girmiştir.

Tanzimat Dönemi şiiri anlayış olarak iki dönemde incelenir:

I. DÖNEM	II. DÖNEM
- Toplum için sanat anlayışı egemendir. - Hak, adalet, özgürlük gibi toplumu ilgilendiren temalar işlenmiştir. - Sanatçılar dilin sadeleşmesinden yanadır. - Şiirin şekil özellikleriyle ilgili yenilik yapmaktan yanadırlar. Ancak bunu tam anlamıyla başaramamışlardır. Divan şiiri nazım şekilleri, bazı değişiklikler dışında kullanılmaya devam edilmiştir. - Parça güzelliği yerine bütün güzelliği önemsenmiştir. - Hece ölçüsü denense de aruz ölçüsü kullanılmaya devam edilmiştir.	- Sanat için sanat anlayışı egemendir. - Bireysel temalar işlenmiştir. - Sanatçıların dili sadeleştirmek gibi bir kaygısı yoktur. Aksine edebî güçlerini sanatlı dille göstermişlerdir. - Şiirde şekil değişiklikleri daha belirgin bir hâl almıştır. - Parça güzelliği yerine bütün güzelliği önemsenmiştir. - Aruz ölçüsü kullanılmıştır.
Sanatçılar: Namık Kemal, Şinasi, Ziya Paşa	Sanatçılar: Recâizâde Mahmut Ekrem, Muallim Nâci, Abdülhak Hâmit Tarhan

Kritik Bilgi

Divan edebiyatındaki **"göz için kafiye"** anlayışı yerini **"kulak için kafiye"** anlayışına bırakmıştır.

Kritik Bilgi

Şinasi dışında bütün sanatçılarda romantizmin etkileri görülür. Şinasi **klasisizmden** etkilenmiştir.

Dersi İzleyelim

Tanzimat Dönemi Şiiri

1. Divan şairleri şiirlerine isim vermemişlerdir. Ancak bazı şiirlerin şiirleri redifleriyle anılmıştır. Örneğin Fuzulî'nin *Su Kasidesi*... Tanzimat Dönemi'nde ise bazı şairler şiirlerini başlıklandırmıştır. Sizce Namık Kemal *Hürriyet Kasidesi*'nin ismini verirken neyi temel almıştır?

[illegible]

2. Tanzimat Dönemi'nde yaşamış bir şair olsanız hangi temaları şiirinizde işlerdiniz? Dönemin özelliklerini göz önünde bulundurarak cevaplayınız.

Araştırma

Muallim Nâci ve Recâizâde Mahmut Ekrem arasında yaşanan kafiye ve şiir tartışmalarını araştırınız.

1. Mukaddes yersiniz billâh hazindir hâliniz ammâ,
Ey istihbâr-ı firkatle perîşân olduğum yerler.

Nasîb olsa ne var bir gûşenizde cismimin hâki
Hayâtımda size yârimle mihmân olduğum yerler.

Recâizâde Mahmut Ekrem

(istihbâr-ı firkat: Ayrılma haberi; gûşe: Köşe; hâk: Toprak; mihmân: Misafir.)

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Lirik bir söyleyiş hâkimdir.
B) Söz sanatlarına başvurulmuştur.
C) Tanzimat Dönemi şiiridir.
D) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
E) Nazım birimi beyittir.

2. Tanzimat şiirinde biçimde (nazım şekli, nazım birimi vb.) genellikle divan şiiri geleneğine bağlı kalınırken içerikte yeniliğe yöneliş görülür. Fransız İhtilali'nin de etkisiyle Batı'da yaygın olarak kullanılan hak, hukuk, vatan, özgürlük gibi siyasi ve sosyal temalar sıklıkla ele alınır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki dizelerin hangisi Tanzimat Dönemi'nde yazılmış olabilir?

- A) Tûti-i mu'cize gûyem ne desem lâf değil
Çerh ile söyleşemem âyinesi sâf değil
B) Nâm ü nişâne kalmadı fasl-ı bahardan
Düşdü çemende berk-i dirahî'tibârdan
C) Görmeden âsâr-ı nîsanın bahâr elden gider
Güller âhir râm olur amma hezâr elden gider
D) Vatan-me'lûf olanlar bî-sebebe terk-i diyâr etmez
Zarûretsiz cihanda kimse gurbet ihtiyâr etmez
E) Ol perî-veş kim melâhet mülkinün sultanıdır
Hükm anun hükmi mana fermân anun fermânıdır

3. Aşağıdaki dizelerin hangisinde millî değerleri yansıtan bir öge kullanılmıştır?

- A) Bir gün olur cefadan o şûh-ı cihân geçer / Ey dil dediklerin olur ammâ zaman geçer
B) Hicr-i hadd-i lâle-rengin dâğ-dâr eyler beni / Fikr-i zülfün sevdiğim dîvâne vâ eyler beni
C) Kahraman bir askeriz Osmanlı'dır unvanımız / Şark u garba lerce-endâz oldu sıyt ü şânımız
D) Gül hazîn.. sünbül perîşân.. bağ-zârın şevki yok / Derd-nâk olmuş hezâr-ı nağme-kârın şevki yok
E) Sana senden gelir bir işde ancak dâd lâzımsa / Ümîdin kes zaferden gayrdan imdad lâzımsa

4. Onun şiirinin üçüncü dönemi olarak kabul edilen ve nazım şeklindeki değişiklik denemeleriyle bir öncekinden ayrılan şiirler kümesi bu dönemde kaleme alınmıştır. "Gazelden vatanî şiire" geçiş manzarası arz eden ve onun şiirde ikinci dönemini karakterize eden şiirleri *Hamaset Kasidesi*, *Lâzımsa*, *Rağmına* gibi gazelleri, iki *Murabbası*, *Vatan Yahut Silistre'deki Vatan Türküsü*, aynı eserdeki *Kavga Türküsü* (*Savaş Türküsü*) ise üçüncü dönemin özelliklerini de *Vâveylâ*, *Hilâl-i Osmanî*, *Gece* adlı kıta, *Rûzgâr*, *Selîm-i Evvel* kasidesi gibi şiirleri aksettirir. Son dönem şiirlerinde Abdülhak Hâmid'in tesiri varlığını kuvvetle hissettirir.

Prof. Dr. Şerif Aktaş, Türk Şiiri ve Antolojisi I

Bu parçada sözü edilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cenap Şahabettin
B) Namık Kemal
C) Ahmet Haşim
D) Mehmet Akif Ersoy
E) Tevfik Fikret

5. Tanzimat'ın ikinci döneminde, kırka yakın eseriyle en üretken, en yenilikçi kalemlerden olan ve "Şair-i Azam" unvanıyla anılan ----, bu özellikleriyle aslında modern edebiyatımızın kurucuları arasında gösterilmeyi hak eder. Türlü elçiliklerde görev almasının etkisiyle hem Doğu hem Batı kültürüne hâkimdir. "Sahra" adlı ilk kitabından itibaren Türk şiirine yeni bir yön vermiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki isimlerden hangisi getirilmelidir?

- A) Recâizâde Mahmut Ekrem
B) Şemsettin Sâmî
C) Sâmipaşazâde Sezâî
D) Nâbizâde Nâzım
E) Abdülhak Hâmit Tarhan

6. Memleket bitti yine bitmedi sen ben
Bize bu hâl ile bizden büyük olmaz düşmen
Dest-i a'dâdayız Allah için ey ehl-i vatan
Yetişir terkedelim gayri hevâ vü hevesi
Bu dizelerden yola çıkarak şair hakkında,

I. Batı medeniyetine karşıdır.

II. Birlik ve beraberlikten yanadır.

III. Toplumcu bir anlayışa sahiptir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

CÜMLENİN ÖGELERİ

Bir düşünce, duygu, durum ya da olayı bildirerek anlatan sözcük ya da sözcük grubuna “cümle” denir.

! Bir cümleyi oluşturmak için çekimli bir fiil ya da ek-fiil almış ad ya da ad soylu sözcüğe / söz grubuna ihtiyaç vardır.

! Cümle, yüklem üzerine kuruludur bu yüzden yüklem cümlelerin asıl unsurudur.

! Özne, nesne ve tümleçler yüklemi anlamca tamamlayan ve zenginleştiren unsurlardır.

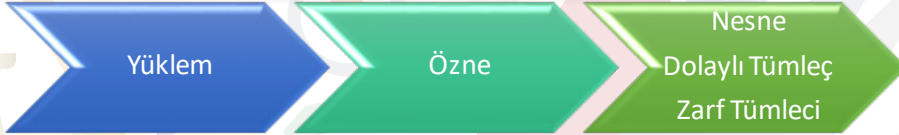
Kritik Bilgi

Cümlelerin öğelerini doğru bulabilmek için söz gruplarını bilmek gerekir.

Hatırlayalım

Söz grupları şunlardır: İsim tamlamaları, sıfat tamlaması, fiilimsi grupları vb.

Aşağıda verilen cümlelerin öğelerini verilen soruları cevaplayarak bulalım:

Apartmana hızlıca giren genç kız posta kutusuna atılan zarfın kutunun üzerinde kalan köşesini son anda fark etti.

1. YÜKLEMİ BULALIM:

Her cümlede önce yüklem bulunur. Yüklem tek başına kullanıldığında da cümle değeri taşır. Olay, durum veya oluş ifade edebilir. Yukarıdaki cümlede “fark etti” **yüklem**dir. Durum ifade eder. Burada “etti” kelimesinin tek başına yüklem olamayacağına dikkat etmeliyiz. Çünkü “fark etmek” birleşik bir fiildir ve söz grubudur.

2. ÖZNEYİ BULALIM:

Özneyi bulurken yükleme “**Kim?**” ve “**Ne?**” sorusunu sorarız. “Fark eden kim?” veya “Fark eden ne?” sorularından uygun olanı sorarız.

“Fark eden kim?”

“Apartmana hızlıca giren genç kız” **özne**dir.

3. NESNEYİ BULALIM:

Her cümlede nesne olmaz. Nesneyi her zaman özneyi bulduktan sonra aramalıyız ve sorusunu özneyle beraber yükleme sormalıyız. Özneyle beraber yükleme sorulan “**Ne?**” sorusu belirtisiz nesneyi buldurur. Özneyle beraber yükleme sorulan “**Neyi, kimi?**” soruları belirtili nesneyi buldurur.

“Apartmana hızlıca giren genç kız ne / neyi / kimi fark etti?”

“Posta kutusuna atılan zarfın kutunun üzerinde kalan köşesini” **belirtili nesne**dir. Çünkü “**Neyi?**” sorusuna cevap vermiştir.

Kritik Bilgi

Belirtili nesne her zaman belirtme hâl ekini alır.

4. ZARF TÜMLECİNİ BULALIM:

Zarf tümlecisi yükleme sorulan “**Ne zaman, nasıl, ne kadar, niçin, neden, neyle, kimle?**” sorularıyla bulunur.

“Ne zaman fark etti?”

“Son anda” **zarf tümlecisi**dir.

5. DOLAYLI TÜMLECİ (YER TAMLAYICISI) BULALIM:

Dolaylı tümleç “**e, -de, -den**” hâl eklerinden birini alarak yüklemi “yönelme, bulunma, ayrılma” anlamlarıyla tamamlar. Bu cümlede dolaylı tümleç yoktur.

1. Aşağıdaki tablo dolaylı tümleci bulurken soracağımız sorulardan oluşmaktadır. Dolaylı tümlece getirilecek ekleri düşünerek tabloyu tamamlayınız.

Ne	Neye

Kim	---
	Kimde

Nere	---

	Nereden

2. “Ben gönüllere satırlarımla bir huşu ağacı tohumu ektim.” cümlesinin dolaylı tümlecini belirleyiniz.

Kritik Bilgi

Yönelme, bulunma, ayrılma hâl eklerinden birini almış söz ya da söz grubu cümlede zarf tümleci olabilir. “Cumhuriyet 29 Ekim 1923’te ilan edildi.” cümlesinde “ne zaman?” sorusunun karşılığı “29 Ekim 1923’te”dir ve “-de” hâl ekini alan bu ifade cümlede zarf tümleci olmuştur.

3. Aşağıda verilen cümlelerin öğelerini bulunuz.

- Penceredeki kadın, küçük çocuğu gördüğünde sokağa daha dikkatli baktı.

- Okul çıkışında annemin arkadaşlarından Sevim teyzeyi gördüm.

- Birkaç gün sonra, cebimde sakladığım kâğıt parçasının üzerinde yazılı adrese gittim.

Dersi İzleyelim

Cümlelerin Öğeleri 1

Cümlelerin Öğeleri 2

TYT 2018

1. Sırf kendi için okuyan, gezen, eğlenen bir aydın kendini yaşarken öldürmüyor mu?

Bu cümledeki öğelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Belirtisiz nesne - özne - zarf tümleci - yüklem
B) Zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem
C) Özne - belirtili nesne - zarf tümleci - yüklem
D) Özne - zarf tümleci - yüklem
E) Belirtisiz nesne - zarf tümleci - yüklem

TYT 2018

2. Toprakla uğraşanları maddi açıdan desteklemek ülkemizin kalkınmasına önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Bu cümledeki öznesi, aşağıdaki sözcük gruplarının hangisinden oluşmuştur?

- A) Sıfat tamlaması
B) İsim tamlaması
C) İsim-fiil grubu
D) Zarf-fiil grubu
E) Sıfat-fiil grubu

3. Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor,
Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini,
Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim,
Senden kopardım çiçeklerin en solmazını,
Toprakların en bereketlisini sende sürdürdüm.

Yukarıda verilen altı çizili sözcük guruplarından hangisi diğerlerinden farklı bir ögedir?

- A) rüzgârların en ferahlatıcısı
B) denizlerin en mavisini
C) ormanların en kuytusunu
D) çiçeklerin en solmazını
E) toprakların en bereketlisini

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırmada bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Fırat Nehri'nin mavi suları / Şanlıurfa'ya / tarih boyunca / hayat / vermiş.
B) Anadoluhisari'na adını veren surlar / Boğaz'ın en dar noktasına / inşa edilmiş.
C) Efsaneleriyle ünlü Kızkulesi / geceleri / denizin ortasında / bir inci gibi / parlıyor.
D) Van Gölü ve üzerindeki adacıklar / kış aylarında / bir tablo güzelliğine / bürünüyor.
E) Bitlis yakınlarındaki Nemrut Dağı / Anadolu'nun en büyük krater gölüne / sahip.

5. (I) Yaşadığımız dünyayı doğru değerlendirmenin başta gelen koşulu, kuşkusuz bilimi yeterince anlamaktır. (II) Kitaplarla öğretilenler, çoğu kez bir yığın ezber bilgi olduğundan araştırma etkinliğini algılamaya elvermiyor. (III) Deneyimsel bir süreç olan bilim, beyinlere doldurulacak hazır bilgi değildir. (IV) Bilim doğruyu bulma, olup bitenleri açıklama arayışı sürecinde ussal olduğu kadar imgesel ve duygusal tüm yetilerimizi içeren bir etkinliktir. (V) Kişi, bu etkinliğe katılabildiği ölçüde bilimi anlama imkânı bulur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde özne, sıfat tamlamasından oluşmuştur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Gökova Körfezi'nden Akdeniz'e uzanan Bozburun'da orman ve denizle saklambaç oynayarak sakın balıkçı köylerini keşfedebilirsiniz.

Bu cümledeki öğeleriyle ilgili

- I. Yüklemi birleşik fiildir.
II. Gerçek özne kullanılmıştır.
III. Zarf tümleci vurgulanmıştır.

tespitlerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

7. Tefvik Fikret, edebiyat öğretmeni Recâizâde Mahmut Ekrem'in etkisiyle Batılı sanat anlayışını benimsemiştir.

Bu cümledeki öğeleri, aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla, doğru olarak verilmiştir?

- A) Özne - zarf tümleci - nesne - yüklem
B) Özne - zarf tümleci - dolaylı tümleç - yüklem
C) Nesne - özne - dolaylı tümleç - yüklem
D) Özne - nesne - zarf tümleci - yüklem
E) Nesne - özne - zarf tümleci - yüklem

8. Dünyaca ünlü yaylalarıyla tanınan Rize'de Ayder Yaylası'nın ahşap evleri konuklarını bekliyor.

Bu cümlede aşağıdaki öğelerden hangisi yoktur?

- A) Özne
B) Yüklem
C) Dolaylı tümleç
D) Belirtili nesne
E) Zarf tümleci

Açık Uçlu Sorular - 1940-1960 Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi / Yazım ve Noktalama

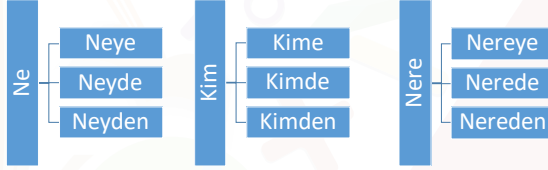
- Cevap:** Bu yıllarda dünyada ve ülkemizde yaşanan siyasi ve sosyal olaylar, I. ve II. Dünya Savaşı'nın etkileri, toplumsal değişimler farklı fikirlerin ve sanat akımlarının doğmasına sebep olmuştur. Bu farklılıklar edebiyata da yansımış; farklı hikâye anlayışları oluşmuştur.
- Cevap:** Her iki hikâye anlayışında da birey, bireyin duygu ve düşünceleri yani iç dünyası önemlidir. Bireyi tanıyabilmek için kullanılacak en iyi teknikler iç konuşma ve bilinç akışıdır.
- Cevap:**
 - En sevdiğim sanatçılar halk müziğinde Neşet Ertaş, Özyay Gönülüm; sanat müziğinde Zeki Müren, Müzeyyen Senar.
 - At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.
 - Şiir; duygu ve düşünceleri damıtarak aktaran, her okuyana bambaşka gizemli dünyaların pencerelerinden baktıran, insana hissettiğini hatırlatan özel bir türdür.
- Cevap:** Sen de başını alıp gitme ne olur
Ne olur tut ellerimi
Hayatta hiçbir şeyim
Az olmadı senin kadar

Açık Uçlu Sorular - Tanzimat Dönemi Şiiri

- Cevap:** : Namık Kemal Tanzimat 1. Dönem sanatçılarından. Hak, özgürlük, adalet gibi temaları seçmiştir. Başlık temanın yansımasıdır.
- Cevap:** Tanzimat Dönemi'nde Batılılaşma hareketleri olduğu için yenilikçi ve divan şiirinde kullanılmamış her tür konuyu seçebilirdim.

Açık Uçlu Sorular - Cümlelerin Öğeleri

1. Cevap:

2. Cevap:

- Penceredeki kadın (ÖZNE), küçük çocuğu gördüğünde (ZARF TÜMLECİ) sokağa (DOLAYLI TÜMLEÇ) daha dikkatli (ZARF TÜMLECİ) baktı (YÜKLEM).
- Okul çıkışında (DOLAYLI TÜMLEÇ) annemin arkadaşlarından Sevim teyzeyi (BELİRTİLİ NESNE) gördüm (YÜKLEM).
- Birkaç gün sonra (ZARF TÜMLECİ) cebimde sakladığım kâğıt parçasının üzerinde yazılı adrese (DOLAYLI TÜMLEÇ) gittim (YÜKLEM).

Çoktan Seçmeli Sorular - 1940-1960 Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi / Yazım ve Noktalama

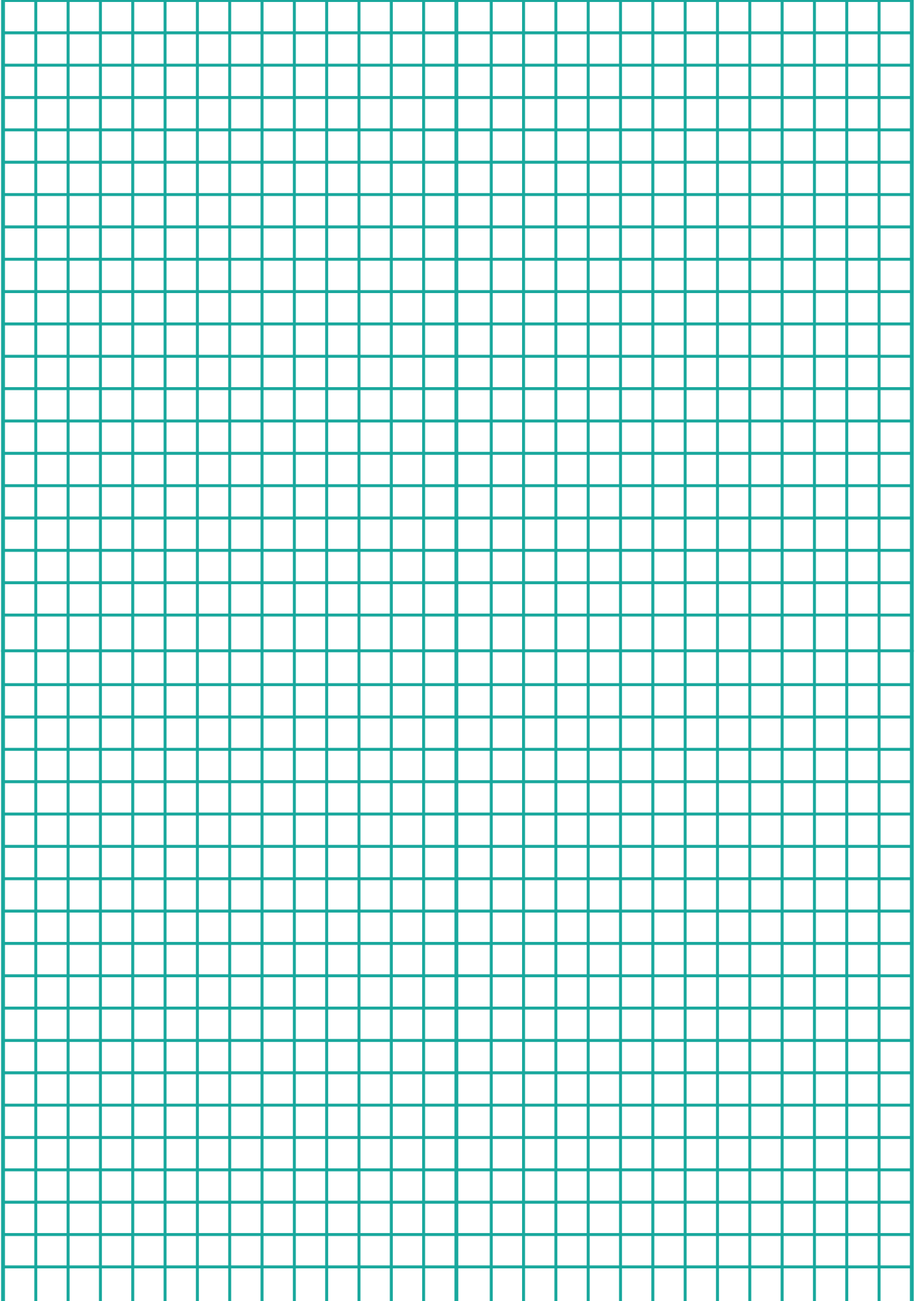
1 - A	2 - D	3 - A	4 - D	5 - E	6 - E
-------	-------	-------	-------	-------	-------

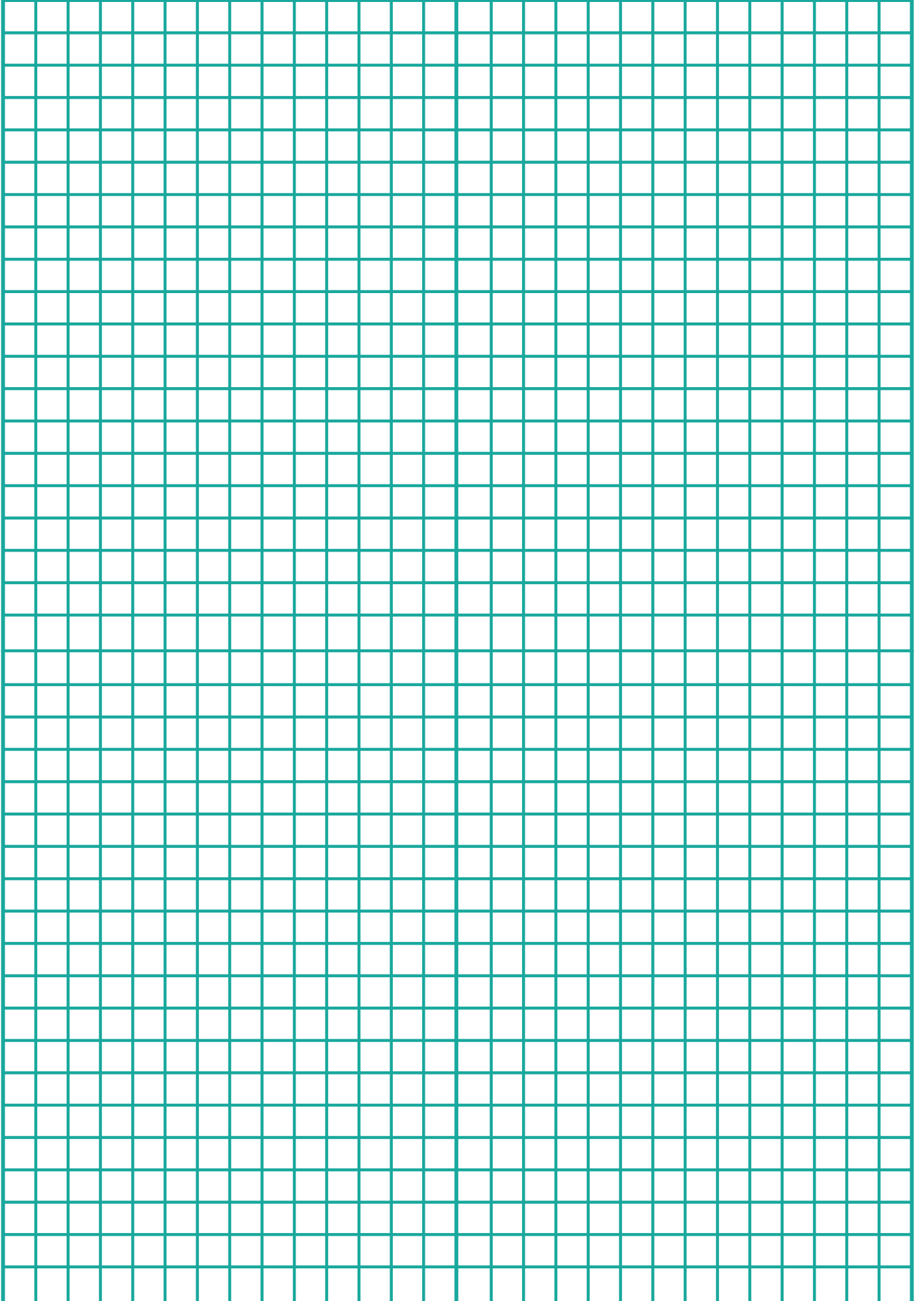
Çoktan Seçmeli Sorular - Tanzimat Dönemi Şiiri

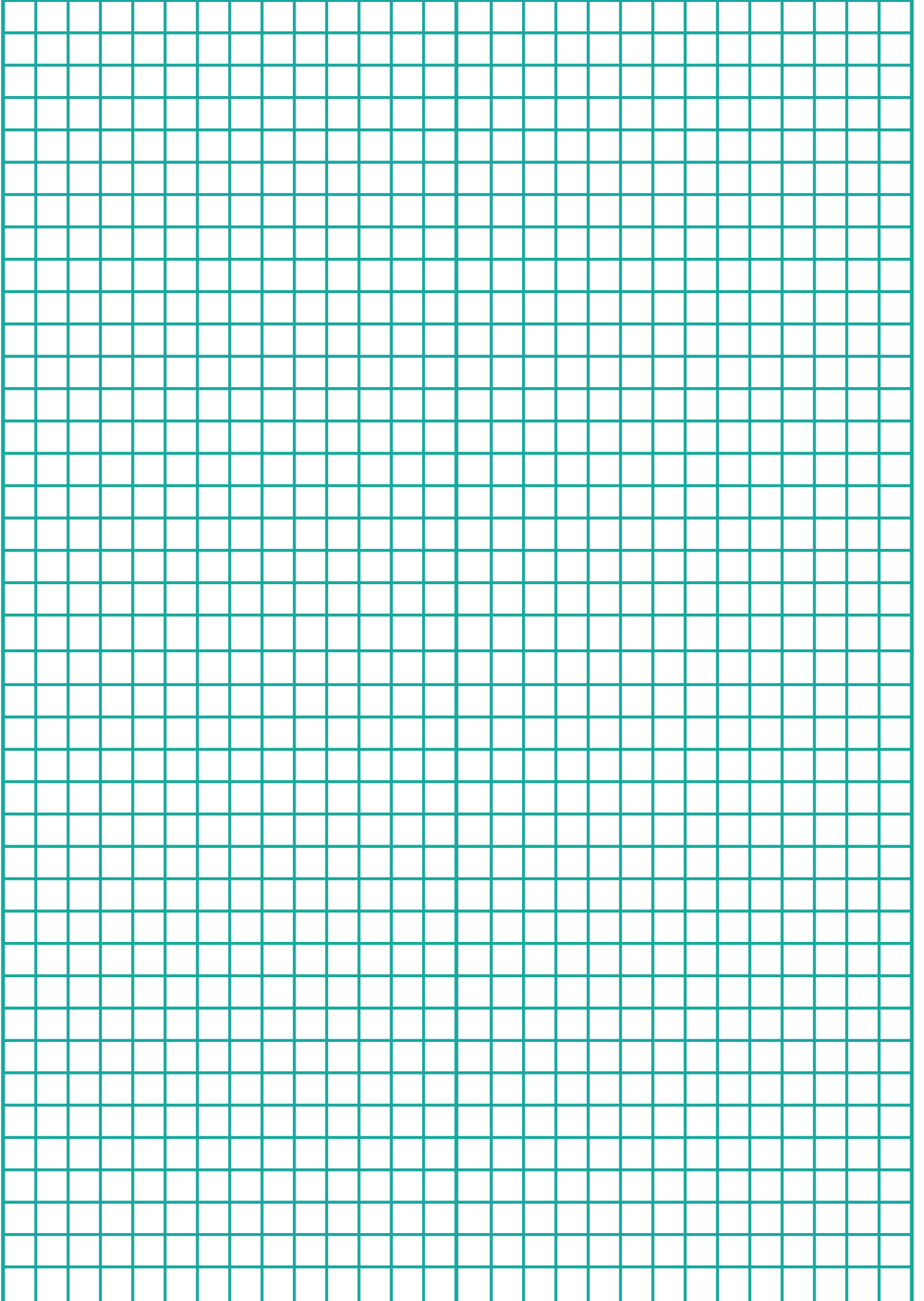
1 - D	2 - D	3 - C	4 - B	5 - E	6 - E
-------	-------	-------	-------	-------	-------

Çoktan Seçmeli Sorular - Cümlelerin Öğeleri

1 - C	2 - C	3 - A	4 - A	5 - C	6 - D	7 - A	8 - E
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

Konu Özeti

Konuyla ilgili kısa ve öz bilgiler

Açık Uçlu Sorular

Konuyla ilgili ufkunuzu açacak sorular

Çoktan Seçmeli Sorular

Konuyla ilgili çoktan seçmeli testleri

Neler Öğreneceğiz?

Fasikülde hangi konuların öğrenildiği

Hatırlayalım

Konuyla ilgili önceki bilgiler

Araştırma

Konuyla ilgili detaylı bilgiye ulaşmanız için ödevler

Faydalı Linkler

Konuyla ilgili yararlanılabilecek web siteleri

Kritik Bilgi

Fasikülde geçen konuyla ilgili en önemli bilgi

Bir Örnek de Sen Ver

Konuyla ilgili sizden gelen örnekler

Biliyor musunuz?

Konuyla ilgili çarpıcı bilgiler

Filozof Der ki

Filozofların konuyla ilgili söylediği önemli sözler

Felsefe Sözlüğü

Felsefe ile ilgili kavramlar

Haritada Bulalım

Konuyla ilgili özellikleri haritada işaretleme

Dersi İzleyelim

Konuyla ilgili konu anlatım videoları

Dikkat!

Fasikülde karıştırılmaması gereken bilgiler